

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Libertatibvs Ecclesiae Gallicanae

Charlas, Antoine

Leodii, 1684

Cap. V. In quo agitur de potestate Principum politicorum; & respondetur
argumentis contra Monarchiam Ecclesiasticam. Ad numeros 10. 11. 12.
13. 14. 15. 16. 17. Richerii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38227

sibili, Christi Vicario regitur, & ab illo statu Monarchico Ecclesiæ unitas procedit; oportet ut omnes Ecclesiæ particulares per mundum dispersæ illi subsint, non solum quatenus particulares & dispersæ, sed etiam quatenus inter se communicantes & conjunctæ. Caput enim præsidet manibus, pedibus, cæterisque membris, non disjunctis atque dispersis, sed in unum corpus compactis atque coordinatis. Si Ecclesiæ Ordo à statu Monarchico procedit, oportet ut Monarcha, qui primus est in illo ordine, sit regula & mensura cæterorum, atque aliis credendi vivendiq; normam præferat, ut à capite in cætera membra spiritus, motus, & sensus derivantur.

C A P U T V.

In quo agitur de potestate Principum politicorum; & respondetur argumentis contra Monarchiam Ecclesiasticam.

Ad numeros 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. Richerii.

1. **V**sq; ad numerum 10. Richerius egit de potestate Ecclesiastica: hic de politica tractare incipit. *Septimum, inquit, (scilicet principium) docet Ecclesiam sumptam pro cætu fidelium, sive pro Christiana Republica, unico & solo capite ac fundamento essentiali Christo Domino esse contentam: nihilominus, in ratione exercitii atque executionis regiminis ejusdem Christiana Republica, à duobus, Pontifice scilicet, & politico Principe differenter gubernari. Principium istud, principium schismatis est, nisi sanè explicetur. Dum de diversis politiarum formis seu speciebus agitur, illarum differentia attenditur penes illos, à quibus visibiliter regitur: alioquin, ut supra dicebamus, unica esset totius mundi politiæ forma, scilicet Dei supremi rerum omnium moderatoris Monarchia. Itaque schismati via aperitur, si regimen Ecclesiasticum ex æquo penes duo capita, Pontificem scilicet, & politicum Principem reponatur. Si uni Ecclesiæ corpori duo capita præfiguntur, monstrum efficitur horrendum.*

2. Responderet fortasse Richerius, se illis executionem tantum regiminis Reipublicæ Christianæ tribuere. Penes quem

D d d 2

ergo

580 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
ergo erit potestas principalis. Penes totam Ecclesiam, inquit.
Atqui monstrum adhuc horribilius fingis. Tot enim in Eccle-
sia Capita constituis, quot sunt viri & mulieres; ac regimen
Ecclesiae adscribis omni Democratiâ pejus. A regimine enim
Democratico saltem mulieres excluduntur: si autem Ponti-
fex & Princeps ita se habent, ut in rebus Ecclesiasticis Pon-
tifex Principi præferatur, malè ex æquo collocantur. Dum
enim alter alteri subest, uni tantum convenit Capitis nun-
cupatio.

3. Quas autem affert probationes, quamque adhibet ex-
plicationem, ea suaderent, ipsum ita intellexisse, ut Pon-
tifex esset caput in spiritualibus, & Princeps politicus in
temporalibus; ac præterea juris Divini, naturalis & Cano-
nici executor esset. Juxta illam distinctionem loquitur Can-
non. *Duo sunt*, dist. 92. quo in Canone præponitur Pontifex
Imperatori. Sic enim incipit; *Duo sunt quippe, Imperator Auguste,*
quibus principaliter HIC MUNDVS REGITVR, autoritas sacra Pontificum
& Regalis potestas (non dicit Ecclesiam, sed mundum his duo-
bus regi) in quibus tantò gravius pondus est Sacerdotum, quanto etiam
PRO IPSIS REGIBVS hominum in Divino sunt reddituri examine rationem
..... Nosti itaque inter hæc EX ILLORVM TE TENDERE IUDICIO;
non illos ad tuam redigi posse voluntatem, &c. Canon autem *Principes 23.*
quæst. 5. docet quæ sint Principum partes circa disciplinam
Ecclesiasticam; *Principes sæculi nonnunquam intra Ecclesiam potestatis ad-*
epta culmina tenent; ut per eandem potestatem disciplinam Ecclesiasticam nu-
niant. Caterùm intra Ecclesiam potestates necessaria non essent, nisi, ut quod
non pravalet Sacerdos efficere PER DOCTRINAM SERMONEM, potestas
hoc impleat per disciplina terrorem.

4. Juxta eandem distinctionem dixit Christus ipse *Matt.*
22. Reddite quæ sunt Casaris, Casari: & quæ sunt Dei Deo; hanc-
que distinctionem confundendam non esse bene monet Ri-
cherius. Benè etiam *n. 11.* probat potestatem Principum in
temporalia, nisi quòd ei nimis indulget, ut ex iis, quæ to-
to libro 4. dicta sunt colligitur v. g. cum locum D. Bernar-
di ex cap. 4. lib. 4. de consid. ad Eugenium, contra men-
tem illius Sancti interpretatur, ut *Ecclesia jus habeat tantum in-*
nuendi, docendi, & suadendi, quando Princeps politicus gladio uti debeat ad
gloriam Dei: quam interpretationem non patiuntur verba S. Ber-
nardi.

hardi. Non enim gladium materiale Pontificis esse diceret, & ad nutum ejus evaginandum, si aliam non haberet circa illum autoritatem, nisi quæ perito cuilibet competat, scilicet, *inveniendi, docendi, & suadendi*. Tuus ergo & ipse, inquit S. Bernardus, *tuus forsitan nutu, etsi non tuâ manu evaginandus: uterque ergo Ecclesia, & spiritualis scilicet gladius & materialis.*

5. Quod autem eodem num. 11. monet Richerius, etiam si vera esset eorum sententia, qui Principes in temporalibus potestati Ecclesiasticæ indirectè subesse arbitrantur, ab ea tamen scribenda esse abstinendum, verum fortassis esset, nisi scribere cogeret contraria Comitiorum Cleri Gallicani declaratio, & nisi metuendum esset, ne Principes, quorum multi Censuras Ecclesiasticas parùm reformidant, se in Principatu, qui ipsis omnium maximè cordi est, tutos omninò esse putantes, nullius mali temporalis metu cohibiti, quidvis audendi facultatem sibi esse existimarent. Cæterùm constat ex lib. 4. quàm malè suas rationes inerat Richerius, cum duotantum sibi objicit, quæ ipse potissima putat, licet reverà inter omnia ultimum ferè locum mereantur.

6. De potestate Principum in condendis legibus ad Divini, naturalis, & Canonici Juris executionem, de qua Richerius agit num. 12. nos fusè lib. 11. Hic tantùm advertimus, quod jam notaverat Illustrissimus D. Petrus de Marca lib. 2. cap. 10. §. 7. id quod Constantinus Magnus Episcopis dicebat, referente Eusebio lib. 4. cap. 24. de vita illius Imperatoris; *Vos intra, ego autem extra Ecclesiam à Deo Episcopus constitutus sum, aliam posse habere sententiam, quàm quæ à Richerio assignatur; sic enim habet Textus Græcus, ἀλλ' ὑμεῖς μὲν τῶν ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας ἐστέ, ἐγὼ δὲ τῶν ἐντὸς ὑπὸ τοῦ θεοῦ καθιεσμένος ἐπίσκοπος εἰμι;* quæ sic verti possent; *Vos quidem eorum qui sunt intra Ecclesiam, ego autem eorum qui sunt extra à Deo constitutus Episcopus sum.* Imò de personis potius, quàm de negotiis loqui Constantinum, licet ejus verba nudè sumpta de alterutris possent intelligi, suadent quæ sequuntur. Addit enim Eusebius; *Itaque cum quæ loquebatur eadem mente secum cogitaret, animum in omnes, qui ejus suberant Imperio, intantum habuit: hortatus pro virili, ut piam omnes vitam excolerent.* Deindè caput sequens inchoat his verbis; *Hæc etiam ratione adductus est, & rectè sanè, ut frequentibus legibus & Edictis præciperet omnibus, ne Idolis*

582 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
immolarent, nec oracula curiosè sectarentur, &c. Quidquid sit de supra
relatis Constantini verbis, certum est, pium illum Impera-
torem non de potestate circa res Ecclesiasticas cum Episcopis
contendere voluisse; sed suum pro Religione studium signi-
ficare.

7. Affirmat num. 13. Richerius, *Nativus Ecclesia Catholica li-
bertates, sive jus commune à Deo & natura institutum, his octo prologiis
ac fundamentis, tam perspicuè roborari, ut nemo in illud impingere possit,
quin eadem operâ legem Divinam, naturalem, & Canoniam labefaciet.* Hoc
quàm falsum sit patet ex illorum proloquiorum examine jam
facto, vel potius ex illorum fundamentorum eversione. De
appellationibus ab abusu, quibus ait hanc labefactionem re-
parari, fusè in libro ultimo dicemus. Sed recolendum est
quod jam libro primo notavimus, non ita esse antiquas liber-
tates Ecclesiæ Gallicanæ, si Richerius audiendus est; quan-
doquidem ait eas ortas esse ab hujusmodi appellationibus,
quas superiori sæculo natas videbimus; *Hac ratio, inquit, pre-
cedendi Gallosum, originem præbuit Ecclesiæ Gallicana libertatibus, ut eas vul-
gò nominant.*

8. Numero 14. quinque sibi objeit. 1. B. Petrum esse
Christi Vicarium; atque aded B. item Petro Christi Vica-
rio congruere, non modò totam jurisdictionem Ecclesiasti-
cam, verùm etiam autoritatem in temporalia, saltem indi-
rectam, & in ordine ad spiritualia. Respondet inæqualem esse
Christi, & B. Petri, potestatem, quod nimis certum est, quàm
ut negari queat. At deficit in via Richerius, nisi ostendat,
B. Petro non fuisse concessam omnem potestatem necessa-
riam ad optimum ovilis ei à Christo commissi regimen; sed
potestatem illam ipsimet ovili traditam, ejus autem solam
executionem Summo Pontifici; nec potestatem temporalem
ullum ordinem habere ad spirituales; vel, si quis sit ordo,
spirituales temporali non præesse. Objicit sibi 2. curam fra-
trum Petro demandatam à Christo Luc. 22. qua videtur ex-
cludi necessitas Conciliorum. Qua de re Lectorem remittit
ad ea quæ scripserat n. 1. Nos quoque tunc circa illum nu-
merum, tum alibi nostram de necessitate Conciliorum sen-
tentiam, & illorum celebrationis desiderium exposuimus.

9. Tribus aliis objectionibus, seu propositionibus, nimi-
rum

rum tertiæ, Ecclesiam in Synodum congregatam, nullum planè jas habere aliquid decernendi, secluso, aut non consentiente Romano Pontifice. Quartæ, Summum Pontificem, omnes Canones universalium Conciliorum ad Ecclesiasticam politiam spectantes, posse ex animi sui sententia antiquare. Quintæ, Papam, non modo habere auctoritatem supra particulares Ecclesias per mundum disgregatas, verùm etiam supra universale Concilium: eique nullo in casu subiecti, unicâ illâ solutione satisfacere conatur, scilicet, Petrum eandem cum Christo non habere potestatem in Ecclesiam; alioquin Ecclesiam non fore liberam. Verùm hæc solutio & minimi momenti est, & si quid habet roboris, provenit ex modo perquam odioso, quo propositiones quarta & quinta expressæ sunt. Quis enim credat posse Summum Pontificem ex animi sui sententia, hoc est, sine causa, Canones Conciliorum universalium antiquare? Quæ autem justa causa esse potest, ut omnes Canones universalium Conciliorum, ad Ecclesiasticam politiam spectantes, antiquentur, Jusque omnino relaxetur, ac novum condatur? Quin etiam tantam sæpè habet politia Ecclesiastica cum fide, ac cum jure Divino & naturali affinitatem, ut impossibile videatur totam politiam immutare sine fidei detrimento, aut Juris Divini vel naturalis violatione, quo casu nulla fore summi Pontificis Decreta nemo non confitetur. Est enim, ut inquit D. Cyprianus lib. de disciplina & habitu virginum, disciplina custos spei, retinaculum fidei, Dux itineris salutis, fomes ac nutrimentum bonæ indolis, magistra virtutis, facit in Christo manere semper, ac jugiter Deo vivere, & ad promissa Cælestia & Divina præmia pervenire. Sed cogitatio antiquandæ totius politiæ, atque novi omnino juris constituendi, adeo est absurda, ut nulli unquam Pontifici venerit in mentem, nulli unquam ventura sit. Alia est æquorum scriptorum sententia, quæ solidis rationibus, non odiosis & absurdis interpretationibus confutanda esset: nimirum posse Summum Pontificem Canonibus Conciliorum Generalium derogare; necessariam esse plerumque causam, ut licitè derogat: non omnes dispensationes illicitas esse nullas: non esse temerè damnandum summi Pontificis factum: non esse insolenter resistendum, etiam cum Superior, rationis, propriæ potestatis, aut justitiæ limites videtur excessisse: sed exponendam veritatem, mediisque convenientibus & opportunis, querendum remedium. Quod etiam quintæ propositioni addit,

584 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
dit, quasi ab adversariis propositum, Papam Ecclesie nullo in
casu subijci, nimis generale est; quia saltem pluribus de Pon-
tificatu contendentibus, si eorum jura sint obscura, Eccle-
siae est, controversiam dirimere. Addunt plerique, Papam,
si laberetur in haeresim, atque in ea obstinate permaneret,
(quod tamen neque accidit unquam, neque unquam even-
turum arbitror) posse ab Ecclesia deponi, aliqui verò, ipso
facto, Pontificatu privatum eo casu esse affirmant.

10. Ratio, quã Richerius impugnat infallibilitatem sum-
mi Pontificis, omnibus omninò potestatibus infensa est, &
ex ea concluditur unumquemque suo arbitrio esse permit-
tendum. *Omnibus, inquit, hominibus est inditum à natura, ut liberi
& beati esse velint: quis autem naturaliter beatus esse potest absque libertate?
At si infallibilitas decernendi in uno & solo habitat Pontifice, nullus in Eccle-
sia conventibus libertatem ferende sententia obtinet.* Simili omninò ratio-
cinatione probaretur, neque Concilium Generale debere esse
infallibile, quia tolleretur libertas, atque adeò beatitudo ab
inferioribus Clericis & Laicis, qui multò plures numero sunt
quàm Pastores; ac perinde concludi posset juxta Richerii
verba; *si hæc sententia invalescat sequitur Christum extrema quaque passum,
ut Ecclesiam, sponsam, idest universos Christianos despotico Episcoporum, &
Curionum Imperio subderet: quod juri Divino & naturali funditus repugnat.*
Abutitur Richerius libertatis nomine, cum eam quam Christus
sanguine suo nobis acquisivit, scilicet à servitute peccati, & à
jugo legis Mosaicæ, confundit cum libertate à justitia, & ab
obedientia debita illis, quibus ait Luc. 10. vers. 16. *Qui vos au-
dit, me audit; & qui vos spernit me spernit, ac præcipue illi, quem in
tota Ecclesia Vicarium suum constituit.* Pari etiam prætextu
libertatis abolendum esset Regnum, & genus omne Monar-
chiæ temporalis.

11. Nihilominùs hæ objectiones ex Richerii judicio non sunt
unius assis. Alia tria enucleat numeris 15. & 16. quæ, ut ipse
ait, aliquid videntur habere ponderis: primum est; *Petrum Pastorem univer-
sali Ecclesia constitutum à Christo Joan. 21. Pascite oves meas: hæc, Di-
vinâ voce, neque Apostolos neque Concilium Generale excludi: omnes enim sunt
oves Christi, propterea, à D. Petro, Christi Vicario, pasci debent.* Istud
argumentum plusquam aliquid, hoc est, plurimum ponderis
videtur habere, & habet re ipsâ; præsertim si Sanctorum Pa-
trum

trum testimonio roboretur, quorum testimonia jam alibi retulimus; v. g. sancti Joannis Chrysostomi, qui homil. 3. in Act. Apost. loquens de Apostolis congregatis ad electionem alicujus, loco Judæ proditoris, substituendi docet B. Petrum alios omnes in sua manu, hoc est, in sua potestate habuisse. Euthymii, qui cap. 78. in Luc. hæc verba; *Confirma fratres tuos.* Luc. 22. & cap. 18. in Joan. ista; *Pasce oves meas.* Joan. 21. de Apostolis præcipuè interpretatur, absque distinctione inter ipsos, & ipsorum Collegium. Necdum enim Theologi distinguebant in Apostolis, *collegialiter, & non collegialiter*: S. Bernardi lib. 2. de consid. cap. 8. oves Christi sine ulla exceptione Petro, ejusque successoribus commissas docentis, verbis supra adductis cap. 1. §. 12. Quid ergò? respondet Richerius, Christum illis verbis non aliam dedisse Petro potestatem, quam ministerialem: officium verò Ministri & Dispensatoris esse, mandare executioni præcepta legis Divina, naturalis, & Canonica; sed juxta regulas temperamenti Aristocratici à Deo constituti: ac proinde Petrum, censeri Pastorem, quoad executionem Canonum, verbi Divini prædicationem, & alia ejusmodi, quæ ab ipso, quam ab Ecclesia congregata in Concilium, melius persici possunt.

12. Petrum cum Christo comparatum nonnisi Ministrum, dispensatorem & executorem fuisse jam observavimus; sed Ecclesiæ regimen ita esse institutum, ut summus Pontifex sit tantum Minister, dispensator, & executor eorum quæ fuerint ab Ecclesia in Conciliis Generalibus decreta, nec probavit Richerius numeris 4. 5. & 9. quò remittit, nec probare quisquam potest. Cujus enim Concilii Generalis executores esse poterant B. Petrus ejusque successores ante Concilium Nicænum, hoc est ante annum circiter 325. Illos Conciliorum particularium (quorum etiam paucissima Canones antea ediderant) meros executores non censébit Richerius, quandoquidem illis concedit num. 9. plenitudinem autoritatis Pontificiæ in Ecclesiis particulares per mundum dispersas: negatque solum in Ecclesiam universalem in Concilium congregatam. Legem etiam Divinam & naturalem quis tum temporis interpretabatur? Tota, inquit, Ecclesia, licet dispersa. Quid ergo Episcopi, qui ante illud Concilium vel circa fidem aut legem naturalem vel Divinam Romanum Pontificem consulebant, ejus responsa tanquam dubia & incerta habebant, donec re-

E e e e li

liquorum totius orbis Episcoporum sententiam rescivissent? Unde id habet Richerius? Non id significarunt sancti illi Episcopi.

13. *Secundum argumentum* quod sibi objicit Richerius, ut illud etiam Richerii verbis exprimamus, est, *Ecclesiam congregatam in Concilium, unicam familiam, unicum ovile, unicum regnum, & corpus visibile Christi constituere: ac propterea unicum etiam necessarium habere caput visibile Romanum Pontificem: at monstrum immanè videretur, si unum, atque idem corpus duo suprema haberet capita, nempe Papam & Concilium Generale.* Hæc verba optimam rationem continent, licet non tam exactè propositam. Non enim v. g. dici potest, quod Concilium Generale sit Caput Ecclesiæ congregatæ in Concilium; quandoquidem Ecclesia in Concilium congregata nihil aliud est, quàm ipsummet Concilium. Verumtamen vis rationis satis intelligitur, nimirum Ecclesiæ, cum sit una, unicum caput præesse debere: si autem Concilium Generale esset caput Ecclesiæ, cum ea quoque Dignitas Romano Pontifici competat, duo fore ejusdem corporis capita, atque adeò monstrum futurum. Et quia responderi posset, summum Pontificem esse caput Ecclesiæ dispersæ, non autem in Concilium congregatæ, reponitur, etiam in eo statu, seu Concilium ipsum esse unicam familiam, unicum ovile, unicum Regnum, unicum corpus visibile Christi, atque adeò unicum habere caput, non autem tot capita, quot Episcopos, & ex sententia Richerii, quot Curiones. Quid ad hæc Richerius? Respondemus, inquit, *Ecclesiam esse politiam Monarchicam regimine Aristocratico temperatam: inde autem sequi necessarium, Concilium quoad directionem regiminis, coercionem, & potestatem sancientorum Canonum, supremam habere auctoritatem: Petrum verò, quoad executionem, atque exercitium, aut usum clavium erga Ecclesias particulares.*

14. Tantum abest, ut consequens necessarium sequatur ex antecedenti, ut contrarium potius sequatur. Si enim Ecclesia est politia Monarchica, directio regiminis, coercitio, & potestas sancientorum Canonum est penes unum. At, inquit, Richerius, politia illa Monarchica est regimine Aristocratico temperata. Non temperatur, sed destruitur Monarchia, dum auctoritas præcipua & principalis pluribus tribuitur, licet absque Monarchiæ præjudicio executio, exercitium, aut usus pluri-

pluribus committi possit. Quis enim v. g. (quod jam notavimus) Rempublicam Venetam appellet politiam Monarchicam, regimine Aristocratico temperatam, licet unico Ducis executio, exercitium atque usus jurisdictionis committatur remanente in Senatoribus autoritate super ipsum etiam Ducem? Aut quis putet Regnum Franciæ politiam esse Aristocraticam Monarchico regimine temperatam; quamvis Senatus, Concilium Regium, aut alia quævis Curia, ex pluribus viris constans, executionem, aut exercitium & usum jurisdictionis habeat, remanente in Rege plenitudine potestatis.

15. Objicit sibi tertio Richerius cap. 20. Concilii Romani à 280. Episcopis sub Sylvestro Papa celebrati relatum 9. quæst. 3. Can. *Nemo*. Hujus quidem Concilii fides suspecta habetur: quia tamen simile Decretum in aliis veris Conciliis legitur, non sunt prætermittendæ aliæ Richerii circa illud responsiones. Sunt autem illius Concilii sive veri, sive suppositi verba prætermittenda; *Nemo judicabit primam Sedem justitiam temperare desiderantem, neque ab Augusto, neque ab omni Clero, neque à Regibus, neque à Populo Judex judicabitur*. Respondet Richerius primò id verum esse, si Papa justitiam temperare desideret. Sed non advertit aliud esse justitiam temperare desiderare, aliud re ipsâ illam temperare. Primus enim modus loquendi jurisdictionis exercitium designat; secundus verò judicii æquitatem ac rectitudinem. Licet ergo subtiliter & rigorosè Decreti illius verba cum Richerio accipiamus, summus Pontifex, etiamsi rectè non judicet, si tamen justitiam temperare desideraverit, à nemine poterit judicari. Quis autem Pontifex se justitiam temperare velle non profiteatur: & si dubitetur num alia sit illius intentio, quis erit secretorum cordis ejus Judex? Quamvis enim de facto malè judicet, à nemine potest judicari, an non justitiam temperare desideraverit.

16. Respondet secundò Concilium istud intelligendum esse de Conciliis particularibus, quale ipsum erat, atque aded verba illa, *neque ab omni Clero*, intelligi distributivè de Clero particulari, non collectivè de Generali Concilio; *Cujusmodi*, inquit, *est Constantiense, aut Basileense*. Si Decretum illud intelligendum est de Concilio particulari, quia in Concilio parti-

588 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
culari editum est, Concilium Constantiense intelligendum
crit de tempore schismatis, quando non constat quis sit legiti-
mus Pontifex; quia is erat Ecclesiæ status tempore Concilii
Constantiensis, quod ea de causa congregatum est, & De-
cretum edidit, ad quod alludit Richerius. Sed de Concilii
Constantiensis Decreto, ac Basileensis confirmatione jam ali-
bi egimus. Cæterum, si de aliqua Ecclesia particulari *Decretum*
esset intelligendum, non de alia sine dubio, quam de Ecclesia ip-
sius Urbis, aut Provinciæ Romanæ. Atqui 280. Episcopi,
cùm non nisi ex pluribus Provinciis convenire potuissent,
Concilii Generalis speciem referrent, & numero plures essent,
quàm qui aliqua Concilia Generalia, & ipsummet, Constan-
tense, nec non qui Basileense, quando Decretum suprâ de-
signatum editum vel confirmatum fuit, constituerunt, me-
minissent Concilii Generalis, si excipiendum putassent, ne
sub nomine omnis Cleri intelligeretur.

17. De reliquis autoritatibus, quæ ex scriptis Romanorum
Pontificum proferuntur & causa 9. quæst. 3. leguntur, non
magnoperè laborat: unico verbo respondet; *Nemini in sua causa*
credendum, nisi conformiter ad legem Divinam, naturalem, & Canonicam lo-
quatur. Temeraria est illa responsio, verbis præsertim ita gene-
ralibus concepta. Non enim nisi temerè de Pontificibus, sa-
pientiâ, doctrinâ, & sanctitate insignibus, quales fuerunt
S. Leo, S. Gregorius & alii, dici aut sentiri potest, ipsos
indebitam cum periculo totius Fidei ac Religionis, autori-
tatem usurpassè. Adde, quod simili modo retorqueri posset,
absurdum esse ex Episcoporum Constantiæ atque Basileæ
congregatorum Decretis in propria causa velle persuadere Pa-
pam subesse Concilio.

18. Numero 17. repetit Richerius quod dixerat num. 1.
Papam per & propter Ecclesiam; non contra, Ecclesiam per, aut propter Pa-
pam existere, undè concludit; Ecclesiam jure divino & naturali providen-
te atque impedire posse, ne Papa in sui destructionem gubernet. Observavi-
mus circa numerum primum confundi à Richerio finem re-
giminis Ecclesiastici cum ipsius subiecto. Regimen & potestas
ipsa summi Pontificis est propter bonum totius Ecclesiæ, sin-
gulorum etiam salutem respicit; sed potestas regendi omnes
& singulos fideles non residet in singulis, neque etiam in
omni

omnibus simul, sed in summo Pontifice, tanquam in Monarcha, in Episcopis, tanquam in Principibus, & in aliis Pastoribus, tanquam in Magistratibus inferioribus, sicut insinuat B. Paulus 1. ad Cor. 12. vers. 28.

CAPUT VI.

Confutantur responsiones Richerii in num. 18. adversus potestatem Ecclesiasticam circa temporalia.

1. **Q**uod Ecclesiam, inquit Richerius, indirectâ pollere autoritate in temporalia prædicent, verum est per modum doctrinæ, suasionis & exclusionis à communione Ecclesiastica: falsum autem per coactionem, aut Regem atque Principum depositionem. Hoc autem probat, quia Ecclesia neque Territorium, neque usum habet gladii materialis. Si per Territorium significat Richerius, ut vulgò Jurisconsulti, locum, in quo quis facultatem habeat pœnis temporalibus, atque morte etiam corporali malos terrendi, & re ipsâ puniendi, verum est Ecclesiam vi clavium non habere hujusmodi territorium, sed vel propriâ populi liberi electione, vel Principum concessione: at verò si territorium accipiatur pro loco, in quo exercetur jurisdictio quælibet cum coactione, ac pœnarum inflicione, habet Ecclesia Territorium, ubicumque versantur homines baptismali caractere insigniti, cum eos ubique censuris ligandi habeat facultatem. Si denique Territorium sumatur pro loco, in quo pœna temporalis ad finem spiritualem decerni possit, non proficientibus pœnis spiritualibus, ac deficiente alio remedio, quæstio est. Negat Richerius; affirmant alii.

2. Sed non est confundendus usus gladii materialis cum Territorio. Utitur enim gladio materiali, qui re ipsâ occidit, aut aliàs corporaliter plectit, quod Ecclesiasticis viris non congruit. Dum Concilia Generalia lib. 4. relata, ac nominatim Constantiense, & Basileense Imperatores, Reges, aliosve Principes deposuerunt, vel deponendos decreverunt, si fidei aut Religioni obessent, non sunt usa gladio materiali,

Eccc 3

Prin-